

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СЕМАНТИЧНА ПРИРОДА ПОРІВНЯНЬ У МОВНІЙ КАНВІ НОВЕЛ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ

Михайло Бігусяк

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57; e-mail: bihusjak@ukr.net*

У статті описано структурні особливості та семантичний простір компаративних сполук у художній мові Марка Черемшини, які він досить часто використовує серед інших тропів. Дослідження виконано на матеріалі укладеної автором картотеки порівнянь, що налічує понад 600 одиниць, котрі використовує автор у 35 новелах, що опубліковані в академічному двотомнику його творів. За нашими спостереженнями в одній новелі письменник може використовувати до двадцяти порівняльних зворотів. У мовній канві новел переважають сполучникові порівняння. Описано специфіку сполучників, якими приєднується порівняльний компонент, а також безсполучникових конструкцій, що виражаються формою орудного порівняння та уподібнювальними сполучниками. Звернена увага на розгорнуті порівняння, їх семантичні особливості, які на основі різних ознак об'єкта порівняння викликають у читачській уяві широку гаму асоціацій та аналогій.

*Зазначено, що семантична природа порівнянь у мові новел автора є багатоплановою. Більшість суб'єктів порівнянь перебувають у семантичному полі **людина**. За допомогою таких сполук автор описує зовнішній вигляд людини, подає мовне портретування своїх героїв. Все це сприяє створенню колоритних зорових образів. Серед об'єктів порівнянь на основі досліджуваних матеріалів виокремлено шість лексико-семантичних груп, у котрих є слова, які зосереджують основний образний та експресивний зміст порівняння: назви птахів, тваринного і рослинного світу, природних явищ, реалій побуту, речовин та продуктів харчування. Водночас у художній мові новел спостерігаємо часте використання традиційних та індивідуально-авторських компаративем, які відзначаються свіжістю та незвичністю, поряд із ними у творах багато специфічних гуцульських виразів, які підсилюють читачку уяву.*

Зроблено висновки про те, що компаративні звороти є домінантою ідіостиллю новеліста. Вони відзначаються образно-семантичною складністю, новизною та неординарністю. Естетично ускладнюючи художній образ, порівняння забезпечують його цілісність, виразність та експресивність.

Ключові слова: компаративні сполуки, суб'єкт та об'єкт порівняння, мовотворчість, ідіостиль письменника-новеліста.

Постановка проблеми. Порівняння належить до тих мовних феноменів, які мають довготривалу історію свого дослідження, однак лінгвісти стверджують, що і на сьогодні далеко не всі пов'язані з ним проблеми знайшли своє розв'язання. На наш погляд, слід погодитися з думкою дослідниці О.Марчук про те, що це надто об'ємне і складне мовне явище. «Річ у тому, зауважує лінгвістка, що порівняння супроводжує розвиток людської думки і людського мислення від самого їх зародження. Порівняння – це спосіб пізнання дійсності, сутність і механізм семантичного збагачення мови» [8, с. 263].

В енциклопедії «Українська мова» акцентовано на тому, що «порівняння – фігура або радше троп (у формі ор.в.ім.), що полягає у зображенні особи, предмета, явища чи дії через характерні ознаки, які є органічними для інших. В основі порівняння лежать логічні операції виділення найсуттєвішої ознаки описуваного через пошук іншого, для якого ця ознака є виразнішою, зіставлення з ним і опис» [12, с. 528].

Дещо доповнює ці визначення професорка О.О. Селіванова в «Лінгвістичній енциклопедії», зокрема: «Порівняння – стилістична фігура, представлена різними синтаксичними конструкціями, що відображають когнітивну операцію, поєднання двох предметів, явищ, ситуацій, ознак на підставі їх уподібнення, встановлення аналогій між ними. У художніх текстах використовують порівняння традиційні й оказіональні (індивідуально-авторські). Як троп порівняння сприяє увиразненню образності, експресивності» [11, с. 573].

Саме під таким кутом зору ми намагатимемося розглянути цю лінгвістичну категорію у художньому світі Марка Черемшини, який, на думку відомого літературознавця, професора М. Гнатюка, є «імпресіоніст із виразно відчутними нотками реалізму, іронії, самоіронії» [1, с. 3]. Спонукою до написання цього дослідження стала також думка професора В. Грещука про те, що «Порівняння Марка Черемшини, як і вся тропіка, що ґрунтується на них – це тема для окремої лінгвістичної студії» [3, с. 257]. Все це посилює актуальність запропонованої нами студії.

Аналіз досліджень. В українському мовознавстві є певна кількість досліджень, у котрих запропоновано різні підходи до вивчення порівняння. Так специфіці вираження порівняльних відношень, присвячені праці Ю.Д. Апресян, В.І. Кононенка, А.Ф. Пряткіної, Н.О. Широкової; як засіб формування авторського стилю розглядають порівняння Л.В. Голоюх, П.А. Морозов, Р.Л. Ріжко; також досліджено функціонально-семантичний статус порівняння у сучасній українській мові та її фразеологічному фонді, зокрема, Л.Г. Аксент'єв, М.Ф. Алифіренко, Л.А. Лебе-

дева, Н.П. Шаповалова. Звернена увага на співвідношення порівняння й метафори у працях Н.Ю. Арутюнової, В.М. Вовк, В.Н. Телії та ін.

Вивчення мови новел Марка Черемшини має на сьогодні свою історію дослідження, яка бере початок із праць І.Франка. У свій час він звернув увагу на мовні особливості творів Марка Черемшини, В.Стефаника і зазначав: «Нова белетристика – се тонка філігранова робота, її змагання – наблизитись скільки можна до музики. Задля сього вона незвично дбає о форму, о мелодійність слова, о ритмічність бесіди. Вона ненавидить усяку шаблонність, ненавидить абстракти, довгі періоди і зложені речення. Натомість вона любить у сміливих і незвичних порівняннях, в уриваних реченнях, у півслівцях і тонких натяках» [13, с. 526].

Використання гуцульського говору в художніх творах Марка Черемшини є досить відчутним і тому окремі дослідники першої половини минулого століття стверджували, що вони писані гуцульським говором. У другій половині цього ж століття думки мовознавців дещо змінюються. Такі вчені, як Ф.Т. Жилко [4, с. 20-31], І.З. Петличний [9, с. 130-140] стверджують про те, що Марко Черемшина писав свої твори тодішньою літературною мовою Галичини з використанням гуцульського говору, переважно у мові героїв своїх новел. Б.В. Кобилянський зазначав у своїй монографії про те, що «М. Черемшина і В. Стефаник, як показує аналіз мови їх творів, писали діалектним відгалуженням української загальнонародної мови, в яких є значна кількість граматичних, лексичних і фонетичних елементів, спільних з загальнонародною і літературною мовою» [5, с. 70].

Покликаючись на вище вказані праці дослідників мови художньої манери новеліста та на власні дослідження, професор В.В. Грещук також відзначає, що «Марко Черемшина, пишучи свої художні твори тогочасною українською літературною мовою, виробленою в Галичині, щедро послуговувався художніми можливостями рідного йому гуцульському говору... письменник зумів майстерно використати фонетичні, морфологічні, лексичні й фразеологічні риси гуцульського говору в мові персонажів новел... У авторській мові вживаються лексичні діалектизми, яких вимагає тематика новел, особливості їх сюжетного розгортання» [3, с. 93]. Досліджуючи мовний феномен новел Марка Черемшини, цей же автор в однойменній статті приходить до висновку про те, що «...ключ до з'ясування мовного феномена Марка Черемшини треба шукати, з одного боку, в гуцульській народнорозмовній і уснопоетичній стихії, а з іншого, – у тих модерних естетично-мистецьких і літературно-критичних концепціях, які визначили обличчя української літератури, зокрема малої прози кінця XIX – початку XX ст. Саме симбіоз цих двох засадничих начал зумовив своєрідність і неповторність мовної палітри Марка Черемшини» [3, с. 273].

У монографії «Становлення та розвиток української літературної мови в Галичині» професор М. Лесюк, визначаючи внесок Марка Черемшини в українську літературну мову акцентує на тому, що «мова художніх творів Марка Черемшини, попри те, що у ній трапляються місцеві слова та вирази (регіоналізми) – це унікальне явище, яке яскраво підтверджує великі зображальні можливості художнього стилю та лексико-фразеологічне багатство української літературної мови, яка функціонувала в XIX-XX ст. в Галичині...» [7, с. 699].

Досліджуючи лінгвопоетичні виміри творчості Марка Черемшини, В.І. Кононенко також наголошує на тому, що «лінгвопоетика Марка Черемшини вирізняється на тлі літературної традиції кінця XIX – початку XX ст. властивими йому мовно-естетичними прикметами, що відбивають відмінні риси його мовомислення й визначають засадничі принципи мистецького світовідчуття» [6, с. 159].

Як бачимо, кожен дослідник мовотворчості Марка Черемшини визначає її оригінальність на тлі мовно-літературних традицій зламу століть.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Серед тропів, які використовує новеліст у своїй художній спадщині, порівняння справді є часто вживаними одиницями, що сприяють великій концентрації думок, експресивності та точності висловлювання. Відповідно до укладеної нами картотеки порівнянь у 35 новелах, що опубліковані в академічному двотомнику його творів, новеліст використовує понад 600 різного роду порівняльних зворотів, приблизно 20 одиниць в одній новелі. Часто окремі новели починаються із описів, у котрих ніби нанизуються порівняння одне на інше. Таке спостерігаємо при описі села у ранній новелі «Карби», яка розпочинається такими компаративними сполуками: «У пригорщі брав би тото зелене село, леліав би, **як дрібненьку запашну отаву**, гладив би, **як паву**. Дивіться, хитається межі горами, **гей дубова колиска у віночку, чічки розкидає**» [14, с. 31]. Зауважимо й те, що у цій новелі автор використовує 28 порівнянь і такі факти непоодинокі, що засвідчують про правильність наших спостережень.

За структурою у текстах новел наявні всі типи цих сполук: прості, складні, розгорнуті та ускладнені, поліфонічні. Найчастіше використовуються такі граматичні форми порівнянь як сполучникові прості та поширені порівняльні звороти. Серед сполучникових переважають зі сполучниками: **як** – 220 одиниць, що становить приблизно 36% від усіх наявних; з діалектними сполучниками **гей, гейби** у значенні **ніби, наче** – 177 одиниць, приблизно 29%; **єк** у значенні **як** – 43 одиниці. Також до цієї групи відносимо сполуки із словом **отік** у значенні – **як-от, неначе, ніби, гейби**. Таку семантику цього сполучника подав сам автор, про що

дізнаємося із примітки до «Пояснення незрозумілих слів та виразів», яка наводиться у кінці першого тому його творів [14, с. 319, 327]. Наприклад: «Стадо ворін над селом крякало і в ті печери зазірало, де село свої добутки перед неприятелем спрятувало. **Отік** би тот чорний ворон на людську працю насівся, **отік** би він тій пригоді радувався» [14, с. 123]. У межах десятка використовує автор сполучники **мов**, **мовби**, аналогічно й **наче**, **неначе** та компаративи із **ніби**, **нібито**.

Другою граматичною формою є використання у мовній канві новел іменників в орудному відмінку, так званий орудний порівняння: «Мрії **стелилися золотим промінням** над тим самим рідним народом» [14, с. 62]; «Літній вечір **спускався сивим орлом** додолу...» [14, с. 64]; «...сапають на царинках ріпу, що до них з землі **барвінковими листочками усміхається**» [14, с. 149]. Поодинокими у текстах є конструкції з формами прислівників: **по-циганськи**, **по-багацьки**: «...боронилася дівчина, **вигойдуючи по-багацьки тихим голосом, як колисковою співанкою**» [14, с. 176]. Однак, аналізуючи структурні особливості порівнянь, слід відзначити, що у текстах новел подибуємо здебільшого розгорнуті їх структури: «заким ще сонце пішло на відпочинок, **зупинилося на одному гірському шпилі, так як зупиняється на порозі мати, коли при відході в далеку сторону прощається із своїми діточками**» [14, с. 61]; «так мене до неї тепер щось кличе, як тоту спрагу до тої водиці, **що на горі з каменя на сонце перлами розливається**» [14, с. 285]. Письменник використовує часто підрядні порівняльні речення, а також порівняльними можуть бути і підрядні обставинні причини. «Такі підрядні поєднуються з головним реченням сполучниками **мов**, **наче**, **неначе**, **ніби**, зрідка **гейби**, **буцімто** і становлять собою, звичайно, ірреальні порівняння, вони можуть бути як повними так і неповними» – зазначає Р. Ріжко [10, с. 187]. Напр.: Юра зупинився і сперся на вориня. **Спершу похнюпив голову в долину, гейби над чим роздумував** [14, с. 71). Учителка, побачивши їх [батьків – Б.М.] так супокійними, Жалувала, **що перед хвилию в думці посуджувала їх, буцімто вони підохочені** [14, с. 63].

У художній мові Марка Черемшини порівняння представлені в основному чотирикомпонентною структурою: 1) **суб'єкт порівняння** – предмет чи явище, ознаки якого ми пізнаємо, розкриваємо за допомогою іншого; 2) **об'єкт порівняння** – образ, що має яскраво виражені й добре відомі мовцеві ознаки й унаслідок цього використовується ним для характеристики пізнаваного (з ним порівнюється суб'єкт); 3) **основа порівняння** – ознака (дія, стан) за якою один предмет (суб'єкт) порівнюється з іншим (об'єктом), тобто здійснюється акт порівняння; 4) **показник порівняльних відношень** – засіб мовного оформлення порівняльної семантики, який забезпечує цілісність моделі порівняльної структури [15, с. 5].

Досить багатоплановим є семантичний простір суб'єкта та об'єкта порівняння у мовній канві новел Марка Черемшини. Вони виступають важливим засобом текстотворення, образотворення, такою формою мови, у якій акумульовано знання про світ, зовнішні і внутрішні зв'язки між предметами та явищами. Компаративеми сприяють зближенню таких віддалених понять, як живе й неживе, матеріальне й духовне; у порівняннях оприлюднюється якість і кількість, емоції і волевиявлення [10, с. 280].

Новели Марка Черемшини про село за часів війни належать до кращих творів української літератури на цю тему. Цей цикл оповідань вражає своєю актуальністю і сміливістю висловлювань автора на той час. Вдумаймося, яка співзвучна з нашим часом є така думка Марка Черемшини: «А москалеви чоловік ні за що, най люди в керви плавають, а він землі хоче» [14, с. 140]. Жахиття війни, людське горе і розпач відображає семантика порівнянь цих новел. Напр.: «Аби студінь перезимувати, аби рости у весні, аби вітрові не даватися та й аби війну перебути. Бо війна корчує ліси, корчує села і **озером сльози збирає, життя топить**» [14, с. 167].

На нашу думку, апогеем змалювання наслідків війни є оповідання «Після бою (фрагмент)». Тут він використовує 11 порівняльних зворотів, семантика котрих є досить оригінальною із глибинними умовиводами. Розпочинається новела таким реченням: «Очі видять, що москаль переміг штурмом, бо вранці **займив свого неприятеля** горами наперед себе, **як ровта неострілену звірину**. **Лишилися шанці ззаду, гей покинені гроби довгі**» [14, с. 172].

Далі автор використовує ще п'ять підряд порівнянь у трьох реченнях, щоб передати аж «надто» реальну картину мерців, що вкрили землю після бою.

«**Одні лица – то попіл темний, другі – то кровця синя**, а он ті стрільці, білі-біленькі, ще крісом ціляють, а он **ті біля них ніби кров з чола втирають**. А на чолах маленька **рана, гей ягода на калині**. Але оті два неприятелі втопили в себе багнети по самі колодки та серед плеся крові **ніби цілються в личка, ніби собі прощають**». А далі новеліст змальовує зорову уяву та передає відчуття болю, що охопили поранених: «А ранені часують межі мерцями. **Як іскри недогашені, як свічки недогорені**. Стогнуть, аби їх добити, землю цілують» [14, с. 172].

Матеріали досліджуваних новел серед суб'єктів порівнянь дозволяють твердити про те, що більшість з них перебувають у семантичному полі **люди́на**. Це компаративні сполуки, в котрих суб'єктом порівняння є зовнішній вигляд людини (10 одиниць): **круглий, гей бочка, Дзельманів син, ...** Порівнював **попа з дуплавим дубом**, а **бадіків із шершенями** [14, с. 141]; **висока і, як старий дуб, грубезна баба сидить, гей**

дзвіниця [14, с. 176]; **низенький і, як скіпка, сухенький бадіка з твар'ю, як камінна жовтава плитка...** [14, с. 218].

Мовне портретування людини через порівняння також є часто вживаним у творчості новеліста. Найчастіше суб'єктами таких сполук є **лице, личко** або діалектне **твар** (14 одиниць), **очі** (10 одиниць), **волосся, коси** (5 одиниць), **груди** (4 одиниці), **бедра і ноги** по три одиниці «Пужливим прозвало його село тому, бо відмалку мав великі вуха, а **лице стягнене в клубочок**, гей у зайди [14, с. 133]; її **личко кругле**, гей ясна рожа [14, с. 260]; **Василеві очі**, як ватра, розсипали іскри [14, с. 169]; **діточі очі**, гей дві чічці, усміхаються [14, с. 170]; **тремтять маленькі оченята**, як два метелики синьокрили [14, с. 216], **очі**, гей оті краснокрили метелики, що з мідяної лелії мід спивають і дрижать перед бурею [14, с. 290]; худокосте, захмарне дідове лице **ясніло під сивим**, гей вишневий цвіт, **волоссям** [14, с. 33-34]; а її **груди**, як дві грушці, звисали із синіх ребер над бадіковими головами [14, с. 176], **мечуться груди**, як два клені у ятірі [14, с. 254]. В окремих новелах зустрічаємо досить розлогі описи людей, їх зовнішніх рис та портретів. Наприклад, у новелі «Інвалідка» подано такий опис жінки: **Ясне волосся**, як папороть з-під моху, виривалося з-під цвітистої хустки і закривало тоті молоденькі моршки, що бігали на молоденькому чолі над **чорними очима**, як мурашочки на біленькому розпаленому камені. З вікон досягало її світло раннього сонця і позолочувало її **личко кругле**, гей ясна рожа, її **круглі ручки** під синьо-червоними плечиками, і її **живі груди**, що металися у пазусі за кожним її словом, як дикі голуби спіймані. Як говорила, то **хиталася** в сонячнім сяєві, гей золота хмарка від вітру [14, с. 259-260]. Аналогічний повний мовний портрет парубка описано в новелі «Парубоцька справа». Таке портретування людей через порівняння створює колоритні зорові образи. Частими суб'єктами у порівняннях виступають також вікові та соціальні стани людей: **бадіки, деді, газди** тощо.

Поодинокими в ролі суб'єктів порівняння виступають назви : село, хата, гори, небо, хмари, вітер, а також слово, голос.

Матеріали досліджуваних новел серед об'єктів порівнянь дають підстави виокремити такі лексико-семантичні групи, що охоплюють назви:

- птахів (родові та видові назви) 45 одиниць: усі гості надолину голови спускали, **як птахи, дощем зіпрані**, на великдень баба убрала Петрика, **як паву** [14, с. 34]; дув на її синці на грудіх, **як на мохнаті гусітка** [14, с. 247]. Зауважимо, що назви **курітка, мохнаті гусітка** близько десятка разів вживаються як об'єкти порівнянь.

- рослинного світу (родові та видові назви) 43 одиниці: сині кабаті мінілися проти сонця, **як чічки** [14, с. 116]; тота челядь на косовиці така гожа, **гей маків цвіт у городі** [14, с. 284]; стояла перед громадою,

як молода смерічка перед старим дубовим лісом. Стрункі її, гей з кедрини тесані, ніжки під білою сорочкою дрижали [14, с. 259].

- тварини (родові та видові назви) 40 одиниць: то ви на нас знепаду стріляєте, **гей на вовків** [14, с. 131], дівчина дрижала, **як серна** [14, с. 177], та я сивий, **як голубець** [14, с. 268], а тут раптом від Копилаша надлетіли хмари і сонце закрили та скудовчилися, **як вівці кудлаті** [14, с. 281];

- природних явищ: (Бог) зіслав їм надію, **як веселичку на небі**, Впали газди куди котрий, **як вітроломи від бурі** [14, с. 154], Син стрепенувся, **як би від грому**, і скочив до деді [14, с. 182], Дівчина відкрила кошелик, а зсередини, **як зірочки**, усміхнулися до бадіків писаночки писані, так, гей живі очі [14, с. 217], сердитість росте, **як ватра із колючої смеречини** [14, с. 150];

- реалій побуту: Літають групами клятьби Мочерначки гострі, **гей ніж** [14, с. 165], Вуйко Мартинюк мали утварі **гейби п'ять лискучих ножів, бо гострий ніж** – то один **ніж**, а спичасті уха – **то два ножики**, а довгі вуси – **то два ножі напротив себе** [14, с. 238], Та й кіски смикали, **гей вовну з куделі** [14, с. 247], Віз клекотів під їмостями, **як деревляний млин під потоками** [14, с. 207], та як хлопці з-поза смерік звідти не звідти здиблюються і, **як писанки**, скачаються та й розпізнаються [14, с. 234];

- речовин, продуктів харчування: Він червачька не настолочив, **єк мід**, добриня був [14, с. 178], Їмостечки молоденькі, такісте, **гей медок солоденький** [14, с. 203], Біленька хмарка диму, **як колач**, полетіла вгору понад голови дедів [14, с. 239].

Зауважимо й те, що у мові новел, поряд із традиційними порівняннями, є достатня кількість okazіональних чи індивідуально-авторських, які відзначаються свіжістю та незвичністю. Напр.: «Вони (багачі-зрадники – М.Б.) їх (москалів) **визирають, як рідного деді з терхами**» [14, с. 156], Низенький бадіка **укладається, як до отченашу**, і зачинає від самого початку (говорити – М.Б.) [14, с. 222], **частуємося і гостимося, як у храм на зимного Николи** [14, с. 253]. Така тепер **весела, гей зозуля у гаю**, така **вона мила, гей весна у маю**, така **розпалена, як любовіть увесні**» [14, с. 284]. Часто суб'єкти чи об'єкти таких порівнянь виражені діалектним словом чи словосполученнями.

У художній мові новел спостерігаємо часте використання порівнянь у комплексі з іншими тропами: метафорами чи епітетами: «Нічний вітрець, **гей лісовий поштар**, збирає з **верхів шум лісової глуші...**» [14, с. 160-161]. Такі прийоми дозволяють увиразнити модельовану картину, посилюють семантичну образність твору. Також новели Марка Черемшини «пересипані» сталими народними українськими порівняннями: Раз лучилася дурничка, **як сліпій курці зерно** [14, с. 43]; А там їй

буде так, **єк у раю** [14, с. 104]; голосив (плакав – М.Б.), **як мала дитина**. Певну групу складають компаративами у складі яких є гуцульські вирази та звороти:» ...бо харчує, **єк буженицу у Муська в Кутіх!** [14, с. 178]; йде селом вереск, зойк і гомін, **гей вітер жереповими корчами** [14, с. 151]; то тепер вони їх визирають, **як рідного деді з терхами**» [14, с. 156]. Подібні вирази підсилюють читацьку уяву, сприяють правдивості у моделюванні образів та передачі реальних фактів.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, заглибившись у художній мовосвіт Марка Черемшини, переконуємося, що – це високообдарований майстер малої прози, яка пронизана глибинними думками, гуцульською народнорозмовною та уснопоетичною стихіями. Цьому сприяють, поряд із використанням інших тропів, порівняння, що мають різні форми граматичного вираження. Тут переважають конструкції з реально-порівняльним показником відношень. Найчастіше у цій ролі використовується сполучник **як**, поряд із **гей, гейби, отік**, які, окрім основного значення, можуть сприяти вираженню додаткових семантичних відтінків. Оригінальними є структури з орудним відмінком іменників у порівняльному значенні та уподібнювальні прислівники.

Компаративні сполуки у мовотворчості новеліста відзначаються образно-семантичною складністю, свіжістю та неординарністю. Вони часто увиразнюють якісь зовнішні ознаки, портретні деталі, внутрішній стан людини, авторську розповідь, розширюють межі художнього опису, виступають концентрованим, лаконічним носієм різної інформації. Естетично ускладнюючи художній образ, порівняння забезпечують його цілісність.

Перспективу дослідження вбачаємо в ретельному вияві та аналізі й інших тропеїчних структур в ідіостилі новеліста.

Література

1. Гаврилович І. Неповторна пісня «гуцульського жайвора». *Галичина*. 2024. 26 червня – 4 липня. № 27(5738). С. 3.
2. Грещук 2010. Грещук В. В. Взаємодія української літературної мови й гуцульського діалекту: мова новел Марка Черемшини. *Південно-західні діалекти в українській художній мові*. Івано-Франківськ, 2010. С. 68-93.
3. Грещук В. Студії з українського мовознавства: вибрані праці. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 520 с.
4. Жилко Ф.Г. Мова новел Марка Черемшини. *Українська мова і література в школі*. 1954. № 4. С. 20-31.
5. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова. К., 1960. 276 с.
6. Кононенко В.І. Лінгвопоетичні виміри творчості Марка Черемшини. *Текст і слово*. Івано-Франківськ, 2017. 189 с.

7. Лесюк М.П. Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. 732 с.
8. Марчук О. Специфіка порівнянь у творчості М.М.Коцюбинського. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер. Мовознавство*. 2005. №1(13). С. 263-274.
9. Петличний І.З. Лише діалект чи літературна мова й діалект? *Питання українського мовознавства*. Львів, 1962. Книга 5. С. 130-140.
10. Ріжко Р.Л. Порівняльні конструкції як домінанти поетичних текстів кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Семантика мови і тексту: матеріали Х Міжнар.наук.-практ.конф.* Івано-Франківськ, 2009. С. 280-283.
11. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2010. 844 с.
12. Українська мова: Енциклопедія. 3-тє вид. зі змінами і доп. К., 2007. 856 с.
13. Франко І. З останніх десятиліть ХІХ ст. *Франко І. Зібрання творів у 50-ти т.* К.: Наук.думка, 1984. Т. 41. С.526.
14. Черемшина Марко. Твори: в 2-х т. К.: Наук.думка, 1974. Т. 1. 336 с.
15. Шаповалова Н.П. Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові. Автореферат канд. дис. Українська мова. К., 1996. 16 с.

**STRUCTURAL FEATURES AND SEMANTIC NATURE
OF COMPARISONS IN THE LINGUISTIC CANVAS
OF THE NOVELS BY MARK CHEREMSHYNA**

Mykhailo Bihusiak

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76000, Ivano-Frankivsk, 57, Shevchenko St., 57; e-mail: bihusjak@ukr.net*

The article describes the structural features and semantic space of comparative compounds in the fictional language of Marko Cheremshyna, which he uses quite often among other tropes. The study is based on the material of the author's card index of comparisons, which includes more than 600 units used by the author in 35 short stories published in the academic two-volume collection of his works. According to our observations, the writer can use up to twenty comparative phrases in one short story. In the linguistic canvas of the short stories, conjunctive comparisons prevail. The specifics of the conjunctions that connect the comparative component, as well as the conjunctionless constructions expressed by the form of operative comparison and comparative conjunctions are described. Attention is paid to extended comparisons, their semantic features, which, based on various features of the ob-

ject of comparison, evoke a wide range of associations and analogies in the reader's imagination.

It is noted that the semantic nature of similes in the language of the author's short stories is multifaceted. Most of the subjects of comparisons are in the semantic field of a person. With the help of such compounds, the author describes the appearance of a person, presents a linguistic portrait of his characters. All this contributes to the creation of colourful visual images. Based on the studied materials, six lexical and semantic groups have been identified among the objects of comparison, which contain words that concentrate the main figurative and expressive content of the comparison: names of birds, flora and fauna, natural phenomena, everyday realities, substances and food. Along with this, in the artistic language of the short stories, we observe the frequent use of traditional and individually-authored comparatives that are marked by freshness and unusualness, along with many specific Hutsul expressions that enhance the reader's imagination.

It is concluded that comparative phrases are the dominant idiom of the novelist's idiom. They are marked by figurative and semantic complexity, novelty and originality. Aesthetically complicating the artistic image, comparisons ensure its integrity, expressiveness and expressiveness.

Key words: *comparative compounds, subject and object of comparison, language creation, idiom of a short story writer.*